

Облік та оподаткування

УДК 657

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18023544>

Проблеми обліку взаєморозрахунків із постачальниками та підрядниками

Гудима Ольга Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики,
Запорізький національний університет,
69600, м. Запоріжжя, вул. Університетська, 66, Україна.
OGudyma2006@i.ua, код ORCID: 0009-0004-3863-3193.

Прийнято: 05.12.2025 | Опубліковано: 22.12.2025

Анотація: Мета статті полягає у формуванні практичних рекомендацій для удосконалення обліку та покращення методів внутрішнього контролю взаєморозрахунків із постачальниками та підрядниками, звертаючи увагу на недостатню розробленість питань методології обліку, документування та автоматизації розрахункових операцій, особливо в умовах воєнного стану.

Для досягнення поставленої мети було використано методи аналізу та синтезу (при дослідженні сучасного стану та проблем обліку розрахунків), систематизації та узагальнення (при формуванні класифікації проблем і практичних рекомендацій), а також логічний підхід (при обґрунтуванні необхідності вдосконалення облікової системи). Дослідження ґрунтується на аналізі чинної нормативно-правової бази України.

У результаті дослідження обґрунтовано ключове значення обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками для фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Виявлено та класифіковано основні проблеми в цій сфері за такими групами: проблеми з документообігом

(несвоєчасність, помилки в оформленні, втрата документів, дублювання); проблеми інвентаризації та звірки (відсутність регулярної інвентаризації, розбіжності в Актах звірки, складність обліку авансів); методологічні та технічні аспекти (невірне використання рахунків, труднощі облікових операцій з іноземною валютою та курсовими різницями, недоліки автоматизації); проблеми контролю та аналізу (відсутність оперативного контролю строків оплат, недостатня деталізація аналітичного обліку, ризик шахрайства).

Запропоновано практичні рекомендації для вдосконалення системи управління розрахунками, включаючи: створення системи попередньої оцінки постачальника, впровадження форми аналітичного обліку (спеціальної таблиці заборгованості), чітку регламентацію документообігу, посилення внутрішнього контролю та створення резервів для сумнівних боргів.

Ефективне усунення виявлених дилем потребують комплексного підходу, який охоплює: запровадження суворої політики документообігу, забезпечення регулярної та точної звірки із контрагентами, автоматизацію облікових процесів та встановлення ефективного внутрішнього контролю. Подальше вдосконалення також можливе через уніфікацію системи обліку з міжнародними стандартами з урахуванням національної специфіки та адаптації до умов воєнного часу (посилення контролю за кредиторською заборгованістю, використання цифрових інструментів).

Ключові слова: кредиторська заборгованість, фінансовий стан, господарська діяльність, платоспроможність, контрагенти, договір поставки.

Problems of accounting for settlements with suppliers and contractors

Hudyma Olha

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Department of Entrepreneurship, Management of Organizations and Logistics

Zaporizhzhia National University

69600, Zaporizhia, Universytetska St., 66, Ukraine.

OGudyma2006@i.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-3863-3193>

Abstract: The purpose of the article is to formulate practical recommendations for improving accounting and improving methods of internal control of mutual settlements with suppliers and contractors, taking into account the insufficient development of issues of methodology, organization of accounting, documentation and automation of settlement operations, especially in the conditions of martial law.

To achieve the goal, the methods of analysis and synthesis were used (when studying the current state and problems of accounting), systematization and generalization (when forming a classification of problems and practical recommendations), as well as a logical approach (when justifying the need to improve the accounting system). The study is based on the analysis of the current legal framework of Ukraine.

As a result of the study, the key importance of accounting for payments with suppliers and contractors for the financial stability and solvency of the enterprise is substantiated. The main problems in this area were identified and classified according to the following groups: problems with document circulation (lateness, errors in registration, loss of documents, duplication); problems of inventory and reconciliation (lack of regular inventory, discrepancies in Acts of reconciliation, difficulty in accounting for advances); methodological and technical aspects (incorrect use of accounts, difficulties in accounting for transactions in foreign

currency and exchange rate differences, shortcomings of automation); problems of control and analysis (lack of operational control of payment terms, insufficient detailing of analytical accounting, risk of fraud). Practical recommendations are proposed for improving the settlement management system, including: creating a system of preliminary assessment of the supplier, implementing a form of analytical accounting (for example, a special debt table), clear regulation of document flow, strengthening internal control and creating reserves for doubtful debts.

Effective elimination of identified problems requires a comprehensive approach, which includes: introduction of a strict document management policy, ensuring regular and accurate reconciliation with counterparties, automation of accounting processes and establishment of effective internal control. Further improvement is also possible through the unification of the accounting system with international standards, taking into account national specifics and adaptation to wartime conditions (strengthening control over payables, use of digital tools).

Keywords: accounts payable, financial condition, economic activity, solvency, counterparties, supply contract.

Постановка проблеми. Облік взаєморозрахунків із постачальниками та підрядниками є ключовим елементом системи фінансових операцій будь-якого суб'єкта господарювання та має вирішальне значення для формування кредиторської заборгованості. Через те, що кредиторська заборгованість займає істотну частину пасивів підприємств і безпосередньо впливає на грошові потоки, ліквідність та платоспроможність, достовірна інформація про її стан є критичною для забезпечення ефективного функціонування та фінансової стійкості компанії.

Незважаючи на значні наукові напрацювання вітчизняних та іноземних дослідників у сфері обліку зобов'язань та розрахунків, питання впровадження, модернізації та адаптації сучасних інноваційних методів ведення обліку та

контролю взаєморозрахунків із постачальниками та підрядниками на підприємствах України залишаються актуальними і недостатньо розробленими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліку, контролю та управління взаєморозрахунками з постачальниками та підрядниками є традиційно важливою для забезпечення фінансової стійкості підприємств, що підтверджується значною кількістю публікацій вітчизняних та іноземних науковців протягом останніх років. Дослідження у цій сфері еволюціонують від вивчення теоретичних основ до пошуку практичних рішень, особливо в умовах трансформації національної облікової системи та дії чинників зовнішнього середовища.

Ключові роботи узагальнюють теоретичні, методичні та практичні аспекти обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги (табл. 1).

Таблиця 1

Огляд ключових наукових внесків

Напрямок дослідження	Ключові автори та роботи (за останні 5 років)	Основний внесок
Теоретичні основи обліку	Гайдаржийська О.М. та ін. [5], Матюха В.І., Мисака Г.В. [13], Булкот Г.В., Іванова Л.С. [2]	Досліджено особливості обліку та аналізу кредиторської заборгованості, обґрунтовано ключове значення розрахунків у структурі фінансових операцій.
Удосконалення методики обліку	Коновалова К. Т., Макарова А. С. [10], Лушнікова І.С. та ін. [12], Ревизюк І. М. [19], Подмешальська Ю. В., Корнієнко Д. В. [16], Ящук О.Й. [24]	Запропоновано напрями удосконалення обліку, зокрема, у сфері управління кредиторською заборгованістю та обліку за видами економічної діяльності.
Організація обліку та документообігу	Шовдра І. [22], Кулинич М. Б. та ін. [11], Примуш Ю.С., Головченко Є.Ю. [18]	Аналізується нормативно-правове забезпечення, а також проблеми організації розрахунків та необхідність їх оптимізації.
Облік згідно з міжнародними стандартами (МСФЗ) та ЗЕД	Буркова Л.А. та ін. [3]	Розглядаються сучасні перспективи обліку та контролю розрахунків із постачальниками та підрядниками у відповідності до національних та міжнародних стандартів, у тому числі з

		урахуванням зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД).
Внутрішній контроль та аудит	Випірайленко Т.Н. [4], Мулик Я.І. [14], Феофанова І.В., Хорольська Н.В. [21], Кібиш О. [8], Оляднічук Н.В. [15]	Досліджено стан та перспективи розвитку аудиту, організацію внутрішнього контролю, його роль в оцінці фінансового стану.
Аналітичне забезпечення та управління	Сугак Т.М., Яремченко М.В. [20], Шот А., Сівак В. [23], Гончарук С.М., Чапко Т.С. [6]	Акцентується увага на важливості аналізу впливу розрахунків на ефективність підприємства, необхідності аналітичного забезпечення для контролю договірних зобов'язань.
Особливості в умовах воєнного стану	Попович О. В. та ін. [17]	Започатковано дослідження організації розрахунків в умовах воєнного стану.
Цифровізація та сучасні тенденції	Беляєва Л. А., Сисун К.О. [1], Попович О. В. та ін. [17]	Розглядаються сучасні тенденції, зокрема, проблеми впровадження електронного документообігу (на прикладі е-ТТН).

Джерело: власна розробка автора

Для визначення власного підходу та розв'язання проблеми, поточне дослідження враховує та базується на таких ключових результатах попередніх робіт:

1) Визнається ключова роль розрахунків із постачальниками як «дешевого» боргу у структурі пасивів підприємства (Матюха В.І., Мисака Г.В. [13]; Булкот Г.В., Іванова Л.С. [2]).

2) Усвідомлюється необхідність базування обліку на чинній нормативно-правовій базі (Господарський кодекс [7], П(С)БО 11 «Зобов'язання» [8]) та подальшої оптимізації нормативних актів (Кулинич М. Б. та ін. [11]).

3) Підтримується теза про необхідність ефективної системи управління розрахунками (Примуш Ю.С., Головченко Є.Ю. [18]) та аналітичного забезпечення обліку (Шот А., Сівак В. [23]), як засіб мінімізації ризиків, пов'язаних із заборгованістю.

Попри значний науковий доробок, існують обмеження та прогалини в знаннях, які вимагають подальшого аналізу та заповнення, що й обумовлює важливість даної статті.

Дана стаття заповнює ці ніші, надаючи систематизований аналіз існуючих проблем та пропонуючи комплексні, практично орієнтовані рішення для удосконалення обліку та внутрішнього контролю розрахунків із постачальниками та підрядниками, зважаючи на сучасні вимоги національного законодавства та виклики воєнного стану.

В існуючих дослідженнях простежуються певні розбіжності та акценти. Частина робіт фокусується на теоретичних моделях обліку поточних зобов'язань (Матюха В.І., Мисака Г.В. [13]), тоді як інші наголошують, що практична реалізація цих моделей потребує реформування та чіткої регламентації (Буркова Л.А. та ін. [3]). Існує розходження між дослідженнями, які зосереджені на удосконаленні обліку (Ревизюк І. М. [19]) та тими, що акцентують увагу на функції контролю та аудиту як інструменті оцінки фінансового стану (Кібиш О. [9]; Оляднічук Н.В. [15]).

Поточне дослідження прагне поєднати ці підходи, пропонуючи інтегроване рішення, де удосконалення обліку (через аналітичні таблиці) нерозривно пов'язане з посиленням внутрішнього контролю (через регламентацію та процедури звірки).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз свідчить, що в межах діяльності українських підприємств досі існує низка невирішених питань, які не отримали достатньої уваги та не були комплексно усунені. Ці проблеми, які ускладнюють або навіть унеможливають ефективне ведення обліку та контролю, можна систематизувати таким чином:

- проблеми з документообігом (несвоєчасність, помилки, втрата документів, дублювання);
- проблеми інвентаризації та звірки (відсутність регулярної інвентаризації, розбіжності в Актах звірки);
- методологічні та технічні аспекти (невірне використання рахунків, труднощі обліку операцій в іноземній валюті та недоліки автоматизації);

- проблеми контролю та аналізу (відсутність оперативного контролю строків оплат, недостатня деталізація аналітичного обліку, ризик шахрайства).

Таким чином, існує наукова прогалина у формуванні комплексних практичних рекомендацій для подолання цих системних проблем через впровадження інноваційних методів обліку та посилення внутрішнього контролю, особливо з урахуванням специфічних викликів воєнного часу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Проблема обліку та контролю взаєморозрахунків безпосередньо пов'язана з низкою важливих практичних і наукових завдань, а саме:

1) Вдосконалення обліку та контролю є необхідним для мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних із простроченою дебіторською та кредиторською заборгованістю, та для забезпечення своєчасності розрахунків, що прямо впливає на рентабельність підприємства.

2) Ефективне усунення існуючих проблем (з документообігом, звіркою, автоматизацією) необхідне для забезпечення точності фінансової звітності та запобігання штрафним санкціям.

3) В умовах дії форс-мажорних обставин (воєнний стан) в Україні виникає гостра практична потреба у розробці та впровадженні жорсткішого контролю за кредиторською заборгованістю, оцінці фінансових ризиків контрагентів та використанні цифрових інструментів для оперативного управління фінансами.

4) Існує необхідність у подальшій розробці та обґрунтуванні нових підходів для вдосконалення облікової системи, зокрема уніфікації національної системи обліку з МСФЗ з урахуванням національної специфіки.

5) Потребує деталізації та регламентації система внутрішнього контролю за договірними зобов'язаннями та розрахунками, включаючи визначення об'єктів і суб'єктів контролю, а також розробку відповідної внутрішньої документації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для забезпечення результативного процесу загальних аспектів діяльності суб'єкта господарювання треба мати достовірну фінансову інформацію, зокрема про кредиторську заборгованість. Розрахунки з постачальниками та підрядниками мають ключове значення у структурі кредиторської заборгованості. Розрахунки з кредиторами відіграють важливу роль у системі фінансових операцій та є ключовим елементом бухгалтерської діяльності. Вони безпосередньо відбиваються на створенні провідної частки грошових потоків підприємств.

Треба відзначити, що заборгованість кредиторів як в цілому, так і за товари, роботи та послуги, становить вагому частину пасивів підприємств країни й демонструє тенденцію до зростання щороку. Ця форма заборгованості може бути як позитивним, так і негативним фактором фінансово-господарської діяльності. У порівнянні із зобов'язаннями за банківськими кредитами, векселями чи облігаціями, її можна назвати «дешевим» боргом. Вона також дозволяє використовувати кошти інших підприємств, що є певною перевагою.

Пошук постачальників і підрядників є важливим етапом для налагодження відносин і проведення відповідних розрахункових операцій підприємствами. Завершальний вибір контрагента також є складним завданням, адже він визначає якість подальшої співпраці.

Основою для здійснення розрахунків із постачальниками та підрядниками є укладений договір, який встановлює юридичні зобов'язання, однак ці зобов'язання не відображаються в обліку чи фінансовому балансі [21, с. 144]. У відповідності до статті 264 Господарського кодексу України, здійснення матеріально-технічного забезпечення та реалізації продукції виробничо-технічної продукції, а також споживчих товарів як самостійного виробництва, а також тих, що придбані в інших суб'єктів господарювання, відбувається через укладання купівельно-продажних договорів [7].

В процесі господарської діяльності трапляються обставини, що ускладнюють або навіть унеможливають виконання зобов'язань. Це може

бути викликано тимчасовими або постійними фінансовими труднощами, банкрутством котроїсь зі сторін чи форс-мажорними подіями. Відповідно, у бухгалтерському обліку при проведенні кредиторських розрахунків може виникати як дебіторська заборгованість у разі авансування, так і кредиторська заборгованість у випадку відтермінованої оплати чи інших способів погашення зобов'язань. Відображення такого зобов'язання в обліку розпочинається лише тоді, коли суб'єкти господарювання, які підписали договір, починають виконувати взяті на себе зобов'язання. Це можливе за умови дотримання вимог П(С)БО 11 «Зобов'язання» [8], а саме: якщо зобов'язання може бути достовірно оцінене та є ймовірність зменшення майбутніх економічних вигод у зв'язку з його погашенням. Своєчасний контроль за станом розрахунків із контрагентами, недопущення простроченої кредиторської заборгованості є ключовими завданнями, які мають бути закладені в систему організації бухгалтерського обліку.

Значну роль у сфері обліку відіграють саме розрахунки з постачальниками, оскільки рентабельність діяльності підприємства багато в чому визначається від темпу обігу капіталу. Дотриманість правил здійснення платежів передбачає уникнення затримок і сприяє зменшенню як заборгованості. Чим скоріш здійснюються розрахункові операції, тим ефективніше функціонує підприємство.

На нашу думку, з огляду на всі можливі ризики, пов'язані з роботою кредиторської заборгованості підприємствам необхідно впроваджувати ефективну систему управління розрахунками з постачальниками. Ця система дозволить мінімізувати негативні наслідки, що можуть виникнути через заборгованість. До основних складових управління взаємовідносинами з постачальниками варто віднести:

- попередню оцінку постачальника (на основі алгоритму, який передбачає етапи перевірки надійності контрагента);

- забезпечення інформаційного супроводу облікових операцій з постачальниками (впровадження форми аналітичного обліку для систематизації даних щодо взаєморозрахунків та наявної заборгованості);
- організацію облікового процесу (систематичне та безперервне ведення достовірного і своєчасного обліку операцій із постачальниками);
- встановлення контролю за розрахунками з постачальниками (регулярні звірки, аналіз стану заборгованості, періодичні інвентаризації запасів);
- створення резерву на покриття сумнівних боргів. Ці заходи сприятимуть оптимізації фінансових процесів та зниженню ризиків у роботі підприємства [20].

Показники заборгованості в бухгалтерії не лише впливають на ліквідність і платоспроможність підприємства, але й визначають його загальний фінансовий стан, інвестиційну привабливість, кредитоспроможність і рівень прибутковості. Кредиторська заборгованість перед постачальниками утворюється через розрив у часі між отриманням права власності на товари, роботи чи послуги та моментом фактичної їхньої оплати.

Г.В. Булкот [2] пропонує підвищити ефективність аналізу розрахунків із постачальниками шляхом створення спеціальної таблиці. У ній буде відображено заборгованість за договорами з кожним постачальником, встановлені графіки та фактичні дати погашення боргів. Такий підхід дозволить контролювати виконання термінів поставок товарно-матеріальних цінностей і своєчасність розрахунків за кожною операцією.

Для забезпечення точності інформації господарські операції мають фіксуватися виключно на основі правильно оформлених документів із заповненими всіма необхідними реквізитами підприємства. Н.В. Оляднічук [15, с. 88] розробила методику аналізу поточних зобов'язань, що включає вивчення їхньої структури та оборотності.

Дані розраховуються за допомогою фінансової звітності та визначення максимальної допустимої межі поточних зобов'язань, враховуючи такі ключові

фактори, як доходи, операційні витрати та оборотні активи. За допомогою цього підходу ставиться мета відновлення платоспроможності підприємства та запобігання ризику банкрутства.

В рамках удосконалення процесів науковці запропонували класифікацію заборгованості підприємств перед контрагентами-кредиторами за різними термінами. На українських підприємствах з метою поліпшення розрахункових операцій із постачальниками та підрядниками необхідно удосконалювати не тільки теоретичні моделі обліку поточних зобов'язань, а й їхня практична реалізація потребує реформування.

Рекомендується створити схему документального оформлення взаєморозрахунків між постачальниками й покупцями залежно від форм і умов їх здійснення, а також чітко визначити схему документообігу на підприємствах. Такий підхід дозволить детальніше висвітлювати облікову інформацію задля плідного керування діяльністю підприємств.

Оптимальне покращення поточної системи обліку можливе лише за умови її уніфікації з міжнародними стандартами із урахуванням специфіки національного законодавства. Це сприятиме глибшому аналізу облікових даних і оптимізації управління діяльністю підприємств [18, с. 135].

Основними компонентами контролю операцій, пов'язаних із забезпеченням розрахунків із постачальниками та підрядниками підприємства, а також змінами у цих процесах, виступають суб'єкти та об'єкти.

Процес контролю постачання розпочинається з детальної оцінки потенційних постачальників та якості закуплених сировини, матеріалів, обладнання, енергії, інших ресурсів чи послуг.

Після укладення договорів здійснюється перевірка виконання умов договору та дотримання розрахункової дисципліни. Одним із ключових завдань ефективної організації внутрішнього контролю за забезпеченням виконання договірних зобов'язань є створення чіткої регламентації цього процесу. Це досягається шляхом закріплення відповідного порядку в наказах чи

розпорядженнях, а також розроблення системи внутрішніх регулюючих документів.

Планування постачання на підприємстві включає процес збору та аналізу отриманої інформації.

У широкому сенсі постачання охоплює загальне управління всіма аспектами постачальницької діяльності, за яку відповідає спеціалізований підрозділ. Основними завданнями цього відділу є визначення рівня витрат для забезпечення процесу постачання, формування політики взаємодії з постачальниками та укладання договорів.

У вузькому значенні керування постачанням передбачає процеси оперативного планування й повсякденного забезпечення промислових та неробочих запитів підприємства. Вибір постачальників здійснюється на підставі їхньої здатності забезпечувати високу якість продукції за прийнятною ціною та дотримуватися стабільності поставок. Пріоритетними аспектами при цьому стають умови розрахунків і вибір найбільш економного способу доставки для мінімізації транспортних і складських витрат. Водночас рішення щодо постачання ухвалюються в умовах динамічних змін як зовнішніх, так і внутрішніх. Це створює додаткові виклики та обмеження в роботі.

Однією з ключових функцій є організація ефективної системи обліку та інформування щодо виконання договірних зобов'язань як підприємством, так і його контрагентами. Своєчасне отримання інформації дає змогу керівництву оперативно приймати рішення та вживати необхідних заходів для підтримки ефективності бізнес-процесів.

Війна стала причиною появи непередбачуваних обставин, які суттєво впливають на діяльність підприємств. В умовах воєнного стану вони зіткаються з обставинами, коли виконання обов'язків перед постачальниками чи підрядниками стає неможливим через ці обставини. У таких випадках важливо оформлювати належні документи, що підтверджують факт форс-мажору, а

також завчасно інформувати контрагентів про неможливість виконання взятих зобов'язань.

Окрім цього, у період воєнних дій раціональним є впровадження жорсткішого контролю за кредиторською заборгованістю, оцінка фінансових ризиків партнерів та використання інструментів відстрочення або реструктуризації платежів. Важливо також приділяти увагу створенню резервів для покриття потенційних збитків, спричинених затримками розрахунків. Крім того, ефективним рішенням стане діяльне використання цифрових інструментів для ведення обліку, які дозволяють оперативного управляти фінансами.

Облік розрахунків із постачальниками та підрядниками є ключовим напрямом роботи бухгалтерії, оскільки саме на цьому етапі формується значна частина доходів і фінансових надходжень компаній. Завдяки таким розрахункам з одного боку забезпечується постачання підприємства необхідними матеріалами, сировиною тощо, а з іншого – реалізується готова продукція.

Покращити облік розрахунків із постачальниками можна шляхом впровадження зручних інструментів контролю, зокрема створення таблиці для відображення заборгованості кожного постачальника. У такій таблиці слід зазначати строки погашення боргів відповідно до договорів, графіків платежів та фактичний стан виконання зобов'язань. Це дозволить ефективніше здійснювати контроль за дотриманням строків постачання товарно-матеріальних цінностей і своєчасністю розрахунків. Усі господарські операції повинні відображатися виключно на основі коректно оформлених документів із вказаними реквізитами підприємства.

Під час розрахунків із постачальниками використовується товарно-транспортна накладна, що є основним і обов'язковим документом для усіх членів процесу транспортування. Даний документ засвідчує перевезення та доставку товарно-матеріальних цінностей, впорядковує розрахунки за перевезення вантажів і ведення звітів про виконану роботу. Мініфраструктури

ініціювало пілотний проєкт з упровадження єдиної електронної товарно-транспортної накладної (e-ТТН) з метою подальшої цифровізації транспортних послуг та забезпечення високоякісного сервісу.

Однак фахівці зазначають, що аналіз уже впроваджених змін свідчить: застосування e-ТТН можливе лише за умови, що всі три сторони – вантажовідправник, перевізник і вантажоотримувач – використовують одну й ту саму систему електронного документообігу. На практиці це часто викликає труднощі, оскільки кожному суб'єкту господарювання надано право самостійно обирати провайдера електронного документообігу. Додатково ускладнює ситуацію те, що більшість перевізників на цей час практично не використовують подібні системи [1, с. 141].

Доцільно також застосовувати реєстри для накопичення та систематизації даних про розрахунки з постачальниками та підрядниками. Це забезпечить зручність їх подальшого використання, наприклад, для передачі інформації до Журналу замовлень.

Подальше вдосконалення системи обліку розрахунків в Україні можливе через її уніфікацію з міжнародними стандартами при одночасному врахуванні національних особливостей. Цей підхід сприятиме ефективнішому використанню облікової інформації для удосконалення менеджменту у господарській діяльності. Зазначені пропозиції орієнтовані на покращення методів контролю та обліку кредиторської заборгованості за товари, роботи чи послуги й підвищення рівня фінансової дисципліни. В умовах сучасних економічних реалій якісний облік розрахункових операцій і своєчасний обіг фінансових коштів суттєво впливають на фінансові результати підприємств.

Одним із базових напрямів оптимізації управління підприємством є налагодження детального обліку інформації про стан взаємовідносин із постачальниками та підрядниками. Ця інформація, сформована в структурі обліку, має бути зрозумілою зацікавленим сторонам для ухвалення виважених управлінських рішень.

Висновки. Проведене дослідження було спрямоване на формування практичних рекомендацій для оптимізації облікових операцій та поліпшення методів внутрішнього контролю взаєморозрахунків із постачальниками та підрядниками беручи до уваги актуальні виклики, особливо в умовах воєнного стану. Мета дослідження була повністю досягнута шляхом систематизації проблем, аналізу нормативної бази та розробки конкретних заходів для підвищення ефективності фінансових процесів.

В статті підтверджено, що достовірний облік розрахунків із контрагентами є критично важливим для управління заборгованістю з постачальниками та підрядниками, які, своєю чергою, визначають ліквідність, платоспроможність та загальне економічне становище підприємства. Знайдено та класифіковано чотири основні групи проблем, які ускладнюють якісне ведення обліку.

Запропоновано комплексну систему управління розрахунками, основними складовими якої є: попередня оцінка постачальників, впровадження деталізованого аналітичного обліку, чітка регламентація документообігу та посилення внутрішнього контролю (через внутрішні Положення та інструкції).

Ефективне усунення існуючих проблем вимагає впровадження суворої фінансової дисципліни та технологічної модернізації. Необхідно запровадити сувору політику документообігу, забезпечувати регулярну та точну звірку взаєморозрахунків (Акти звірки) та створити резерви на покриття сумнівних боргів. Важливим напрямом є автоматизація облікових процесів та активне використання цифрових інструментів (включаючи розвиток електронного документообігу, як-от е-ТТН), а також уніфікація системи обліку з МСФЗ з урахуванням національних особливостей.

В умовах форс-мажорних обставин доцільним є жорсткіший внутрішній контроль за кредиторською заборгованістю та використання інструментів реструктуризації платежів.

Незважаючи на досягнуті результати, у напрямку теми цього дослідження залишається кілька актуальних питань, що потребують подальшого вивчення.

Необхідно деталізувати методологію попередньої оцінки постачальників в умовах підвищених економічних ризиків, розробивши конкретні кількісні й якісні характеристики. Вимагає подальшої розробки питання практичної інтеграції систем електронного документообігу (зокрема, е-ТТН) між різними суб'єктами господарювання та їх узгодження з обліковим програмним забезпеченням підприємства. Доцільно дослідити, як зміни у податковому законодавстві та державні програми відновлення (післявоєнний період) можуть вплинути на облік ПДВ та податкові ризики у розрахунках із постачальниками та підрядниками.

Список використаних джерел

1. Беляєва Л. А., Сисун К.О. Сучасні тенденції у розрахунках з постачальниками та підрядниками. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2020. Вип. 3(26). С. 139-145.
2. Булкот Г.В., Іванова Л.С. Особливості обліку та аналізу кредиторської заборгованості за розрахунками з постачальниками та підрядниками на підприємствах, установах, організаціях України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 4. С. 30-35.
3. Буркова Л.А., Шепелюк В.А., Репенко В.Є. Сучасні аспекти та проблеми організації обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками згідно національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку з урахуванням ведення підприємством зовнішньоекономічної діяльності. *Агросвіт*. 2023. № 9-10. С. 82-95.
4. Випірайленко Т.Н. Аудит розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2022. № 6 (401). С. 116-119.
5. Гайдаржийська О.М., Попович О.В., Кромбет А.Ю. Теоретичні обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками.

Електронний науковий фаховий журнал Мукачівського державного університету «Економіка та суспільство». 2018. № 18. С. 874-880.

6. Гончарук С.М., Чапко Т.С. Розрахунки з постачальниками: облік та аналіз впливу на ефективність підприємства. *Молодий вчений*. 2022. № 9. С. 129-132.

7. Господарський кодекс України. Документ 436-IV, чинний, поточна редакція – Редакція від 14.08.2021, підстава – 1667-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 27.11.2025).

8. Зобов'язання: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-planrah/standartbuhgaltersk-ogo/pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021476.html> (дата звернення: 27.11.2025).

9. Кібиш О. Аудит розрахунків з постачальниками, покупцями та замовниками як інструмент оцінки фінансового стану підприємства. *Сталий розвиток економіки*, 2025 №1 (52), С. 425-430.

10. Коновалова К. Т., Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №34. С. 181-184. URL : http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/40.pdf (дата звернення: 27.11.2025).

11. Кулинич М. Б., Мельник К. П., Садовська І. Б., Мельник Д. М. Нормативно-правове забезпечення обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. 3(39). 42–50.

12. Лушнікова І.С., Медведєва Т.М., Чумакова Л.Я. Удосконалення обліку розрахунків із постачальниками та покупцями в організації. *Сучасна економіка: забезпечення продовольчої безпеки: збірник наукових праць*, 2019. С.155-160.

13. Матюха В.І., Мисака Г.В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *«Молодий вчений» Сер. : Економічні науки.* 2018. № 1 (53). С. 930-932.
14. Мулик Я.І. Стан та перспективи розвитку аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2018. № 2. С. 106–115.
15. Оляднічук Н.В. Удосконалення обліку та аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2021. № 47. С. 86–92. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2021/47-2021/12.pdf> (дата звернення: 05.12.2025).
16. Подмешальська Ю. В., Корнієнко Д. В. Облік розрахунків з постачальниками за видами економічної діяльності. *Агросвіт.* 2021. № 24. С. 58–64.
17. Попович О. В., Бондаренко О. М., Гармаш А. В. Організація розрахунків підприємств з постачальниками та підрядниками в умовах воєнного стану. *«Молодий вчений».* 2025. № 3 (134). С. 196-201.
18. Примуш Ю.С., Головченко Є.Ю., Оптимізація розрахунків із постачальниками та підрядниками підприємств. *Економічний простір.* 2020. № 163. С. 133-137.
19. Ревизюк І. М. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками. *Економічні науки.* 2023. № 10 (4). С. 185-190.
20. Сугак Т.М., Яремченко М.В. Особливості обліку та контроль розрахунків з постачальниками. *Актуальні проблеми економіки.* 2020. № 12 (233). С. 49-56.
21. Феофанова І.В., Хорольська Н.В., Організація внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Міжнародний науково-виробничий журнал Сталий розвиток економіки.* 2019. № 4. С.142 - 149.

22. Шовдра І. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. РСЕСГЕП, 15-16 грудня 2022 року. Т. : ФОП Паляниця В. А., 2022. С. 121-122.

23. Шот А., Сівак В. Аналітичне забезпечення обліку і контролю договірних зобов'язань з постачальниками. *Економіка та суспільство*, 2021 № 30. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-33> (дата звернення: 05.12.2025).

24. Ящук О.Й. Облік розрахунків з постачальниками та шляхи його вдосконалення. Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 9-10 листопада 2018 р. Одеса : *Молодий вчений*, 2018. С. 127-130.